

|                                      |                                                                                                        |
|--------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Land                                 | Danmark                                                                                                |
| Domstol                              | Københavns Byret                                                                                       |
| Parter                               | Anonymiseret                                                                                           |
| Dato for afgørelse                   | 16. juli 1987                                                                                          |
| Afgørelsestype                       | Dom                                                                                                    |
| Status                               | Retskraftig                                                                                            |
| Dato for publicering i domsdatabasen | 10. juni 2020                                                                                          |
| Omtalt i It-kontraktret, 2. udgave   | s. 224                                                                                                 |
| Gengivet fra                         | Edb-retlige afgørelser 3, redigeret af Hanne Bender og Ole Bruun Nielsen (1988) Dataforeningens Forlag |

### *Resumé*

Sagen angik ophævelse af en udviklingsaftale. Leverandøren leverede et anlæg behæftet med mangler. Parterne indgik derfor aftale om, at der skulle ske ændringer og tilretninger af programmet inden for en bestemt frist. Da anlægget ikke kom til at fungere inden for denne frist, hævede kunden handlen. Retten fandt, at ophævelsen var berettiget, da leverandøren ikke havde afhjulpet manglerne inden den aftalte frist, og at dette ikke skyldtes kundens forhold.

*Nøgleord:* ophævelse, afhjælpningsret- og pligt, mangler, udviklingsaftale, væsentligt misligholdelse

KØBENHAVNS BYRETS DOM AF 16. JULI 1987

J.nr. B 2023/1984. Anket til Østre landsret, 4. afd.,  
j.nr. 249/1987.

K

mod

S

MANGLER, PROGRAMMEL: Det blev under hensyntagen til en  
syns- og skønserklæring lagt til grund, at det af S. leve-  
rede programmel var behæftet med væsentlige mangler,  
hvorfor køberen kunne hævde købet.

AFHJÆLPNING: S havde ikke afhjælpningsret ud over den  
aftalte afhjælpningsperiode.

LITTERATUR: Mads Bryde Andersen, s. 42 f., s. 60, s. 63 f.  
og s. 69 f.

Peter Blume, s. 112 f., s. 113 f. og s. 116 f.

Jacob Nørager-Nielsen, s. 178 ff. og s. 222  
ff.

I forbindelse med et ønske om at få eget edb-anlæg kontak-  
tede K en edb-konsulent, der efter at have undersøgt K's  
behov anbefalede et anlæg fra S. K traf herefter d. 30.  
maj 1983 aftale med S, og anlægget blev leveret i sommeren  
1983.

K var ikke tilfreds med anlægget, og parterne traf  
derfor den 18. april 1984 aftale om, at der skulle ske  
ændringer og tilretninger af programmet indenfor en  
bestemt frist. Da anlægget ikke kom til at fungere til-



fredsstillende indenfor denne frist, hævde K den 28. juni 1984 handelen.

Under den efterfølgende sag blev der foretaget syn og skøn. Det blev konstateret, at programmet var behæftet med mangler, og at systemet som sådant i det hele taget ikke havde den ydeevne, som var normalt for anlæg i den prisklasse.

S protesterede mod ophævelsen, idet han bl.a. henviste til, at det skyldtes K's egne forhold, at aftalen af 18. april 1984 ikke var blevet opfyldt rettidigt. S gjorde endvidere gældende, at anlægget som sådant ikke var mangelfuldt, idet det var K's konsulent, der havde valgt det. S havde blot leveret det bestilte produkt.

Retten tog ikke stilling til den sidste del af S's argumentation, idet den afgjorde sagen på grundlag af aftalen af 18. april. S havde ikke afhjulpet manglerne ved anlægget indenfor den aftalte frist, og dette skyldtes ikke K's forhold. K fik derfor medhold i, at ophævelsen var berettiget.

#### KØBENHAVNS BYRETS DOM:

Denne sag angår spørgsmålet om, hvorvidt sagsøgeren, K, der i henhold til kontrakt af 30. maj 1983 købte et data-behandlingsudstyr med programpakke af sagsøgte, S, har været berettiget til at hæve købet eller subsidiært kræve et forholdsmæssigt afslag i købesummen på grund af mangler ved det leverede.

Dommen er i medfør af retsplejelovens § 366 a, stk. 2, skrevet uden fuldstændig sagsfremstilling.

Sagen er anlagt den 29. november 1984.

Sagsøgeren har nedlagt følgende påstande:

#### Principalt:

Sagsøgte tilpligtes at anerkende, at sagsøgers køb af et EDB-system hos sagsøgte er hævet, samt tilpligtes at



betale sagsøger kr. 233.518,30 med tillæg af sædvanlig procesrente af kr. 126.066,00 fra den 1. juli 1983, af kr. 8.795,98 fra den 3. oktober 1983, af kr. 63.033,00 fra den 23. oktober 1983, af kr. 24.400,00 fra den 23. januar 1984, af kr. 863,76 fra den 9. maj 1984 samt af kr. 10.359,56 fra den 8. juni 1984, alt til betaling sker.

Subsidiært:

Sagsøgte tilpligtes at tilbagebetale en del af den erlagte købesum som et forholdsmæssigt afslag. Sagsøgte har påstået frifindelse.

Der er under sagen foretaget syn og skøn med skønsmændene T og U, der har afgivet erklæringer af 5. juni 1985 og 28. juni 1985.

Under domsforhandlingen er der afgivet vidneforklaringer af direktør hos sagsøgeren K<sub>1</sub>, direktør hos sagsøgte S<sub>1</sub>, samt af tidligere medarbejder hos sagsøgte S<sub>3</sub>. (Retens redegørelse herom er optrykt efter dommen, red.).

Det fremgår iøvrigt af sagens oplysninger, at databasehåndlingsudstyret blev leveret i sommeren 1983. Sagsøgeren fandt imidlertid ikke, at anlægget og programmet fungerede tilfredsstillende. Den 18. april 1984 blev der herefter indgået en aftale mellem parterne, hvori det bl.a. anføres:

"Sælgeren sørger for, at alle programmer vedr. bogføring herunder ordrebekræftelser, følgesedler, faktura og kontoudtog bliver færdiggjort og tilrettet således at de passer til de fortrykte formularer, køberen har fremsendt.

.....

Det er mellem parterne aftalt, at alle programændringerne og tilrettelsen ved bogholderi skal være udført inden udgangen af uge 17 d.å. Kalkulationsprogrammet og adresseprogrammet samt installering af ekstra printer skal være afsluttet inden udgangen af uge 20 d.å. ....

Sælgerens garantiforpligtelser regnes fra dato anlægget er færdigprogrammeret og tilstrækkelig prøvekørt, uden at der har vist sig mangler."

De i aftalen nævnte tidsfrister udløber således: uge 17



lørdag den 28. april 1984, uge 20 lørdag den 19. maj 1984.  
Sagsøgeren hævde købet ved skrivelse af 28. juni 1984.

I henhold til sagsøgtes oprindelige salgstilbud, der er accepteret af sagsøgeren, skulle bl.a. følgende forudsætninger iagttages i det medfølgende software: Saldo skal optræde aldersopdelt og rykkerlister med bestemt indhold. Af skønserklæringen af 5. juni 1985 fremgår bl.a., at kravet om aldersopdelt saldo ikke er opfyldt. Det hedder i erklæringen bl.a.:

"Fra debitorsystemet er udskrevet

PERIODEJOURNAL og RESTANCEJOURNAL

Periodejournal viser pr. debitorkonto forfalden saldo pr. periode i ialt 12 perioder, samt kontoens saldo pr. dato.

Restancejournal skulle fungere som Aldersfordelt Saldoliste, hvilket ikke er tilfældet, idet nemlig:

F.eks. konto 01178001:

På denne konto henstår en gammel saldo kr. 1.870,65 fra periode 1 eller tidligere, uden senere bevægelser.

Restancejournalen anfører imidlertid beløbet i hver enkelt af kolonnerne

"30 DAGE" - 1.870,65

"60 DAGE" - 1.870,65

Men i kolonnen "90 DAGE" vises summen af saldienne for perioderne 1, 2 og 4 (idet periode 3's = 0) = 5.611,95 = 3 x 1.870,65.

Det er forkert, fordi

1. kontoen kun indeholder kr. 1.870,65.
2. i hver periodes primosaldo indgår forrige periodes ultimosaldo. Dermed tælles 2 saldi med 2 gange.
3. kolonnerne "30 DAGE" og "60 DAGE" skal være = 0, da saldoen er ældre end 90 dage.

Endvidere bliver den indbyggede renteberegning forkert, fordi den sker på kontoens primosaldo i perioden:

1. hvis primosaldo = sidste periodes ultimosaldo, sker renteberegningen uanset denne ultimosaldos sammensætning og de enkelte delbeløbs reelle alder.



2. hvis primosaldo ikke findes, sker renteberegningen på første debetpost, uanset dennes alder."

.....

#### SKØNSTEMAETS SPØRGSMÅL 2:

"skønsmændene bedes oplyse, hvorvidt det af sagsøgte leverede anlæg iøvrigt opfylder de krav, som et anlæg af den pågældende art normalt er i stand til at opfylde, og som en køber i almindelighed kan stille til et sådant anlæg."

#### SVAR 2:

I 1983 kunne man for en tilsvarende pris erhverve et ægte flerbrugersystem med 2 arbejdsstationer (skærmterminaler), magnetpladelager på 10 millioner tegn samt styresystem og fuldt integreret standardprogrammel tilpasset brugerens blanketter, betalingsbetingelser og regnskaber, omfattende lagermodul, finansmodul, debitormodul og ordre-/faktureringsmodul.

I forhold til, hvad der var gængs på markedet på daværende tidspunkt, må det omtvistede anlæg betegnes som primitivt, idet centralenheden med en lille og langsom processor har en beskedne ydeevne.

Det samlede systems beskedne præstationsevne tydeliggøres yderligere af, at det leverede programmel er relativt langsomt på grund af den måde, hvorpå det er fremstillet.

Endvidere har de leverede standardsystemer i forhold til, hvad der er gængs i branchen, mangler i form af manglende dokumentation, hvilket er særligt udtalt for de gennemførte rettelser og ændringer, som er totalt udokumenterede.

Funktionsmæssigt må systemerne betegnes som primitive hvilket understøttes af

- at svartiderne er meget lange og længere end det normale,
- at det er muligt at "falde ud" i uendelige søgteprocesser,
- at reorganisering af index tager urimelig lang tid.

De mange fejl, der er opstået ved rettelser og tilpasninger, lader formode, at systemerne enten ikke har været helt færdigudviklede på leveringstidspunktet eller, at den/de, der har ændret i program-



merne, ikke har haft det fornødne kendskab til disses opbygning.

Under vort besøg kunne vi konstatere

- \* vanskelig start af anlægget; det lykkedes først i 7. forsøg.
  - \* en reorganisering af ca. 385 debitorers index tog ca. 2 timer, hvilket er urimeligt langsomt,
  - \* det var vanskeligt for ikke at sige umuligt for daglig bruger at komme ud af systemet, når et program var gået i loop (d.v.s. endeløst instruktionskredsløb), hvorfra der ikke kommer et resultat.
- I det aktuelle tilfælde kom man ud af loop'et ved S-medarbejderens hjælp. Alternativt måtte man have slukket for anlægget med tab af data til følge.

Alene disse 3 punkter antyder et forholdsvis primitivt system, som yderligere forringes af manglende integration programmerne imellem.

Bruger måtte kunne forvente et veldokumenteret brugersystem samt en nøje systemspecifikation, omfattende beskrivelse af programmers/programmodulers funktioner, dataregistre og funktionsmæssige sammenhænge, suppleret med detaljeret dokumentation af gennemførte system- og programændringer som supplement til standardsystemets brugervejledning.

Vi konstaterede, ved leverandørens udtalelser, at kun standardsystemets brugervejledning foreligger.

Sammenfattende må det fastslås, at det leverede udstyr og programmel ikke har en ydeevne, som var normalt for anlæg på det omhandlede prisniveau i maj 1983."

Sagsøgeren har til støtte for sin påstand om, at ophævelsen af købet har været berettiget, gjort gældende, at anlægget og det medfølgende program lider af væsentlige oprindelige mangler, idet det ikke opfyldte sagsøgerens forudsætninger, som sagsøgte var bekendt med, ligesom det ikke havde de egenskaber, som sagsøgte havde tilsikret. Det gøres herved gældende, at sagsøgeren har meddelt sagsøgte alle fornødne informationer. Den af sagsøgeren anvendte konsulent, K<sub>2</sub>, der ved aftalens indgåelse var ansat i Håndværksrådet, blev umiddelbart efter aftalens indgæ-



se ansat hos sagsøgte, der derved har fået overført konsulentens viden om sagsøgerens behov. Det gøres gældende, at sagsøgeren ikke efter leveringen har ønsket afgørende programændringer. Iøvrigt må sagsøgte bære risikoen for, at eventuelle ændringer betyder, at lovede funktioner ikke kan opfyldes, idet det påhviler sagsøgte som den sagkyndige at sige fra, såfremt ændringer ikke kan foretages af hensyn til programfunktionerne. Der er givet sagsøgte adgang til at afhjælpe manglerne. Da sagsøgte ikke har kunnet afhjælpe de væsentlige mangler, har sagsøgeren været berettiget til at hæve købet. Sagsøgeren har yderligere gjort gældende, at sagsøgeren i henhold til aftalen af 18. april 1984 har været berettiget til at hæve købet. Sagsøgte har ikke opfyldt aftalen inden for den fastsatte tidsfrist. Dette er dokumenteret ved skønserklæringen. Det gøres gældende, at sagsøgte bærer risikoen herfor, og at sagsøgeren i henhold til aftalen udtrykkeligt har forbeholdt sig hæveadgangen.

Til støtte for den subsidiære påstand har sagsøgeren anført, at der foreligger væsentlige værdiforringende mangler ved det leverede.

Sagsøgte har til støtte for frifindelsespåstanden gjort gældende, at anlægget ikke er behæftet med mangler, som sagsøgte bærer risikoen for. Det gøres gældende, at sagsøgeren ved købet har haft sagkyndig bistand, idet sagsøgeren har været repræsenteret af en konsulent fra Håndværksrådet. Det er ikke sagsøgte, men derimod sagsøgerens konsulent, der har tilrådet købet af det omhandlede anlæg. Sagsøgte har modtaget en færdigbestilling og har leveret det bestilte system. Sagsøgte har til andre kunder leveret 20 tilsvarende anlæg, der alle fungerer upåklageligt. Det gøres gældende, at sagsøgeren må bære risikoen for, at sagsøgeren ikke havde udfærdiget fornøden systembeskrivelse, ligesom sagsøgeren må bære risikoen for, at man ikke har haft de fornødne forudsætninger for at betjene anlægget. Sagsøgte har herved yderligere anført, at sagsøge-



ren må bære risikoen for, at der efterfølgende er krævet programændringer som følge af utilstrækkelig systembeskrivelse. For så vidt angår opfyldelse af aftalen af 18. april 1984 har sagsøgte gjort gældende, at det udelukkende beror på sagsøgerens egne forhold, at tidsfristen ikke har kunnet opfyldes. Sagsøgte har flere gange forgæves rykket for oplysninger om systemet, og sagsøgte er blevet nægtet adgang til fejlretning, selv om tidspunkt herfor var aftalt mellem parterne.

Retten skal udtale:

Ved aftalen af 18. april 1984 havde sagsøgte bl.a. påtaget sig at sørge for, at alle programmer vedrørende bogføring blev færdiggjort, således at dette var udført inden udgangen af uge 17, dvs. senest lørdag den 28. april. Efter skønserklæringen må det lægges til grund, at programmerne var behæftet med mangler. Når henses til karakteren af manglerne bl.a. for så vidt angår renteberegning og aldersopdeling af saldi findes manglerne at måtte betegnes som væsentlige. Det findes ikke af sagsøgte godtgjort, at det beroede på forhold hos sagsøgeren, at færdiggørelsen af bogholderiprogrammerne ikke var sket inden for den aftalte tidsfrist. Sagsøgeren findes herefter i henhold til aftalen af 18. april 1984 at have været berettiget til at hæve købet. Allerede af denne grund gives der derfor sagsøgeren medhold i den principale påstand som nærmere nedenfor bestemt.

Med sagens omkostninger forholdes som nedenfor bestemt, hvorved bemærkes, at af omkostningsbeløbet udgør kr. 22.128,20 dækning af sagsøgerens udgift til syn og skøn, hvilken udgift er foreløbigt udredet af sagsøgeren. Sagsøgte har af skønsmkostninger betalt 18.835,60 kr., der udredes endeligt af sagsøgte.



# THI KENDES FOR RET:

sagsøgte, S, tilpligtes at anerkende, at sagsøgeren, K's, køb af et EDB-system hos sagsøgte er hævet samt tilpligtes inden 14 dage mod udlevering af det leverede EDB-anlæg at betale til sagsøgeren 233.518,30 kr. med procesrente af 126.066 kr. fra den 1. juli 1983, af 8.793,98 kr. fra den 3. oktober 1983, af 63.033 kr. fra den 23. oktober 1983, af 24.400 kr. fra den 23. januar 1984, af 863,76 kr. fra den 9. maj 1984 samt af 10.359,56 kr. fra den 8. juni 1984, alt til betaling sker.

Inden samme frist betaler sagsøgte til sagsøgeren sagens omkostninger med kr. 41.500,-.

----- O -----

## Byrettens supplerende redegørelse til Østre landsret til brug under ankesagens behandling:

Der er under domsforhandlingen afgivet forklaringer af vidnerne  $K_1$ ,  $S_1$  og  $S_3$ .  $K_1$  har forklaret, at han er hovedaktionær og direktør i det sagsøgende aktieselskab. Selskabet, der i gennem en årrække havde fået behandlet data på et EDB-servicebureau, ønskede i 1982 at anskaffe eget EDB-anlæg. I 1982 gennemgik  $K_2$ , der da var konsulent i Håndværksrådet, sagsøgerens behov for og forventninger til et EDB-anlæg.  $K_2$  oplyste, at Håndværksrådet havde afprøvet 12-15 EDB-systemer. Efter nærmere undersøgelse anbefalede  $K_2$  et anlæg fra sagsøgte. Kort efter opstod der problemer med programmerne. Problemerne viste sig først ved kreditorprogrammet, idet anlægget kun kunne rumme få oplysninger. Der opstod også hardwareproblemer, idet anlægget "døde". Sagsøgte måtte nedtage anlægget til reparation, hvilket medførte, at sag-



søgeren måtte undvære anlægget i ca. 2 måneder. Herefter "døde" maskinen ikke længere, men den var stadig vanskelig at starte. Sagsøgeren måtte derfor fortsat køre finansbogholderiet på servicebureau for at undgå problemer. Det lykkedes at få anlægget til at fungere vedrørende udskrivelse af ordrebekræftelse og faktura, men bogføringen fungerede ikke på grund af manglende integration. Da sagsøgeren klagede over den manglende integration oplyste sagsøgte, at udførelsen af integration burde vente til sagsøgeren lærte anlægget at kende. Systemerne vedrørende renteberegning og aldersopdelte saldi var ubrugelige, idet de gav fejlagtige oplysninger. Såfremt en kunde havde købt varer den 10. juni ville en udskrift pr. 1. juli være påført en måneds rente, idet systemet ikke kunne beregne en dags rente. Baggrunden for aftalen af 18. april 1984 var, at bogholderiet på grund af problemerne med anlægget var ved at bryde helt sammen. Det var afgørende at få bogholderiet til at fungere, hvorimod kalkulationsprogrammet bedre kunne vente. Bogholderiet kom imidlertid ikke til at fungere inden den 27. april 1984. Sidst i maj 1984 kom en af sagsøgtes medarbejdere, men han kunne fortsat ikke få anlægget til at fungere. Den 13. juni 1984 blev sagsøgeren påny kontaktet af sagsøgte, der meddelte, at der ville komme en medarbejder i løbet af et par dage. Sagsøgeren afslog imidlertid dette, idet sagsøgeren ikke længere havde tillid til sagsøgte. Primo juli 1984 købte sagsøgte et andet EDB-anlæg, der fungerer udmærket. Det af sagsøgte leverede anlæg har ikke været sat i stå på grund af lynnedslag. Han er ikke bekendt med, at anlægget skulle være faldet ud på grund af tordenvejr. S<sub>2</sub> har været i virksomheden nogle gange. Han har kun nægtet ham adgang efter den 13. juni 1984. Sagsøgeren har ikke udfærdiget systembeskrivelse ud over den orientering, der er meddelt K<sub>2</sub>. Han har intet hørt om, at sagsøgtes medarbejdere skulle have forlangt en printer flyttet. Han ville givet have hørt om dette, hvis det skulle have været tilfældet.



S<sub>1</sub> har forklaret, at han er direktør i det sagsøgte selskab. Sagsøgte har leveret ca. 150 EDB-anlæg, heraf ca. 20 anlæg tilsvarende sagsøgerens anlæg. Disse anlæg har fungeret upåklageligt. K<sub>2</sub>, der senere blev ansat hos sagsøgte, var på købstidspunktet ansat som konsulent i Håndværksrådet og helt uafhængig af sagsøgte. Ved bestilling fra sagsøgeren leverede sagsøgte et standardprogram, der kørte udmærket og lydefrit. For at tilpasse programmet til sagsøgerens ønsker måtte man "klippe en hæl og hugge en tå". Sagsøgte indlægger aldrig integration før kunden er blevet bekendt med anlægget. Det var en helt klar aftale med sagsøgeren, at integrationen ikke skulle indlægges straks. Sagsøgte har ikke rykket for at modtage systembeskrivelse. Sagsøgte gik ud fra, at sagsøgeren kun ønskede mindre ændring i programmet og var villig til at udføre disse pr. kulance. Det viste sig imidlertid, at sagsøgeren ønskede større ændringer. Sagsøgtes programmører bad herefter flere gange forgæves om systembeskrivelse. Grunden til, at aftalen af 18. april 1984 ikke er opfyldt er, at sagsøgte ikke fra sagsøgeren modtog det materiale, der skulle bruges vedrørende kalkulationsprogrammet. Det var vidnets opfattelse, at kalkulationsprogrammet var det væsentligste for sagsøgeren. S<sub>2</sub> og S<sub>3</sub>, der var programmører hos sagsøgte, har været hos sagsøgeren to gange efter aftalen af 18. april 1984. I juni 1984 modtog vidnet en opringning fra en kvindelig ansat hos sagsøgte, der bad om, at en medarbejder fra sagsøgte måtte komme straks, idet anlægget var brudt sammen på grund af tordenvejr. S<sub>2</sub> tog herefter straks til sagsøgeren, hvor han tilbragte en hel dag med at rette anlægget op. S<sub>2</sub> havde aftalt nyt møde den følgende tirsdag, men om mandagen blev vidnet ringet op af K<sub>1</sub>, der meddelte, at sagsøgte ikke skulle komme mere i sagsøgerens virksomhed. Sagsøgte fik således ikke lejlighed til at færdiggøre arbejdet. Den vanskelige start af anlægget ved skønsforretningen skyldtes, at anlægget havde stået stille i lang tid.



S<sub>3</sub> har som vidne forklaret, at han var ansat hos sagsøgte fra 1. juli 1983 til 1. november 1985. Han installerede det omhandlede anlæg sammen med S<sub>2</sub>. Det ville have været rart, om der havde foreligget systembeskrivelse. Sagsøgeren fremsatte løbende ønsker om ændringer af programmet. Vedrørende bilag B har vidnet forklaret, at punkterne 1, 2, 4 og 5 er opfyldt. Vedrørende punkt 6 har vidnet forklaret, at efter hans opfattelse havde ansøgeren ikke købt lønsystemet, men S<sub>2</sub> arbejdede på det.

Vedrørende bilag 25 har vidnet forklaret, at der var meget snak om dette program. Programmet fejlede ikke noget. Fakturaer kan ændres manuelt og fejlene skyldes formentlig betjeningsfejl. Printerne stod lige ved computeren. Dette blev gentagne gange påtalt overfor sagsøgerens ansatte, idet rystelser fra printerne kan fremkalde fejlfunktioner. Vedrørende periodejournalen har vidnet forklaret, at han anser sagsøgtes program for lige så rigtigt som det af skønsmændene krævede. Han husker, at S<sub>2</sub> blev kaldt ud til sagsøgeren på grund af problemer efter tordenvejr.